

Mgr. Michaela Musiolková

Metodika pro práci s knihou ve škole, třídě, čtenářském klubu...

Kniha: DATEL A SLABIHOUDEK

Autor: Daniel Rušar

Ilustrovala: Kristýna Šťastná

Zpracovala: Mgr. Michaela Musiolková (Základní škola a Mateřská škola Dělnická, Karviná)

instagram: @ucitelsky_denicek

1) MOTIVACE

- Hlavní postavou knihy je, jak název napovídá, datel. Nabízí se tedy vyjít ze zvuku, který tento známý druh ptáka vydává. Děti vyzveme, aby zavřely oči a zkusily poznat podle ukázky, o kom nebo o čem si dnes budeme číst. Pustíme záznam zvuků datla z youtube - dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=rLquCRxBAgI>, můžeme si ale také pomoci ozvučnými dřívky. Odpověď mohou zapsat na připravený lísteček. Po odhalení, že se skutečně jedná o datla, si můžeme pustit video i s obrazem, popřípadě si s dětmi ještě prohlédnout několik obrázků tohoto ptáka.
- Další variantou je připravit si do skupin rozstříhanou fotografii datla, děti musí poskládat obrázek, ze kterého poznají, o čem si dnes budeme číst.
- Můžeme také připravit tajemný box s nápovědami. Například krabici od bot, do které schováme třeba červenou čepici, pírkó, kus kůry stromu... Děti opět hádají, o kom bude dnes při čtení řeč.

2) OTÁZKY PŘED ČTENÍM

- Jak vypadá datel, už víme, kdo nebo co to ale bude slabihoudek? A co by takový slabihoudek mohl datlovi chtít? Pomáhat mu? Škodit? Proč si to myslíš? Napovídá nám název – slabihoudek?
- Můžeme děti navést k tomu, že slovo obsahuje základ přídavného jména slabý a dále se ptát, kdo bude tedy slabý – slabihoudek nebo datel? Jaký je opak toho, když je někdo slabý? Můžeme také zmínit, že síla není jen záležitost svalů, ale že je silný třeba i ten, kdo něco nevzdá, i když se mu nedaří a podobně.

3) OTÁZKY PŘI ČTENÍ

- Hned úvod knihy popisuje, kde si datel postavil hnízdo a proč. Můžeme se děti zeptat, kde by si oni nejraději postavily hnízdo nebo domeček? Jak jejich vysněný domov vypadá? Co je podle nich potřebné k životu? (Tato aktivita by sama o sobě vydala za jednu čtenářskou lekci/hodinu. Děti by mohly své hnízdo vyrobit venku z přírodnin nebo nakreslit, vymodelovat...)

Metodika pro práci s knihou ve škole, třídě, čtenářském klubu...

- Jaký druh stromu si datel pro své hnízdo vybral? (Je vhodné mít po ruce obrázek buku, popřípadě i jeho listů a plodů). Jak si datel své hnízdo vyrábí? Staví si ho z větviček? (Ne, vytesává dutinu.) Můžeme pro zajímavost dodat, že hnízdo tesají samečci a trvá jim to přibližně dva až tři týdny.
- Datel něco zaslechl a zbystřil. Co to bylo za větu? Odkud si myslíte, že se ten hlas ozýval a komu asi patřil?
- Datel objevil na stromě požerky. Tušíte, co to požerek je? Napovíme dětem, že odpověď najdou v ilustraci na stejné straně. (Požerek je poškození rostliny, které je způsobeno okusováním škůdci – můžeme podle něj poznat i druh škůdce. Opět je možno si připravit obrazový materiál různých druhů požerků.)
- Hned na další straně najdeme výčet možných posměváčků. Poznáte kdo je kdo?
- Jak se datel cítil, když hlas uslyšel znovu? Podívej se na obrázek.
- Za kým se datel vydal pro radu? A dostal ji? Víme už, kdo to ten slabihoudek je? (vnitřní hlas)
- Kdy se slabihoudek vždy ozve? V jaké chvíli? Strýček datlovi poradil, co dělat, když ho zaslechne. Co to bylo? (Zacpat si uši a dlabat dál.) Co byste datlovi poradili vy? Jak překonat slabihoudka?
- Pomohla rada slabuhoudkovi? Co dalšího udělal, aby hlas neslyšel a skryl se před ním? (Nepomohlo.) Jak se datel cítil? Co dělal dál? (Přestal si věřit, smířoval se s tím, že nebude mít hnízdo v korunách stromů.)
- Datel uviděl a uslyšel bobra, jak si zpívá. Která slova v jeho písni se rýmují? (Můžeme dětem pomoci, že rým hledáme na konci verše – řádku.) Vytvoř dvě dvojice (zpívá – víra, hřeje – pevně). Proč myslíte, že si bobra zpíval takovou píseň? Odpověď najdeme na další straně knihy. (Můžeme se pozastavit u slov cíl, víra, naděje a pohovořit o jejich významu.)
- Změnilo nějak setkání s bobrem datlovo chování? Co pak datel řekl a co udělal?
- Datlovu píseň/říkanku nebo její verš či dva můžeme s dětmi rytmizovat ideálně pomocí ozvučných dřívěk nebo postačí tleskáním.
- Zmizel slabihoudek úplně? Přestal už se docela ozývat? Slyšel ho ještě někdy datel nebo bobra?
- *„Datel byl rád, že si může s bobrem o slabihoudkovi popovídat.“* Proč byl rád? (Vždy je naše trápení menší, pokud si o něm s někým, komu věříme, popovídáme. Nejme pak na něj sami.) V této větě najdeme velké poselství, děti budou vědět, že se o svém trápení mají/mohou vyprávět a uleví se jim, že je skvělé najít přátele, rodiče, paní učitelku, kohokoliv, komu se mohou svěřit. Stejně jako datel našel bobra.
- Jakými dalšími způsoby bobra se slabihoudkem bojuje? Je důležité, dělat si při práci přestávky? K čemu jsou dobré? (Odpočineme si, nabere sílu, můžeme si popovídat o přestávkách ve škole. Jak je děti tráví?)

Metodika pro práci s knihou ve škole, třídě, čtenářském klubu...

- „*ruby, kuby, zuby, duby, břínk*“ - bobří tanec použijeme jako jazykolam a zkusíme si ho s dětmi říct několikrát za sebou.

4) OTÁZKY PO ČTENÍ

- Dokončil datel své hnízdo?
- Co datel kromě svého hnízda získal? (odvahu, kamaráda...)
- Dokážeš vyjmenovat zvířata, která se v knize objevila? (datel, bobr, sumec, tesaříci, mravenci...) A co druhy stromů?
- Zbavil se datel svých pochybností o tom, že něco dokáže úplně? (Ne, ale naučil se jim čelit.)
- Jaké jsou tvé silné stránky? V čem si věříš? Co ti jde?
- Kde jsou naopak tvé slabiny? Kdy by se mohl ozvat tvůj slabihoudek? V čem si nejsi jistý nebo při čem potřebuješ pomoci?
- Co ti pomáhá, když máš obavy?
- Lekci je dobré zakončit zopakováním citátu z knihy: „*Datel byl rád, že si může s bobrem o slabihoudkovi popovídat.*“ a opětovně říci, že je velmi důležité si o svých pochybách a trápení promluvit s někým, komu důvěřujeme.

5) DOPLŇKOVÉ AKTIVITY

- Zjistíme si co nejvíce informací životě datla, které následně zpracujeme formou plakátu, lapbooku, starší děti mohou zpracovat prezentaci...
- Jako výtvarnou aktivitu si můžeme připravit omalovánku datla. Můžeme si také vyrobit maketu datlího hnízda pomocí ruličky z toaletního papíru, kterou polepíme barevným papírem (odstíny hnědé, šedé), vystříhneme díru, do které vlepíme datla.
- Procházka do lesa a naslouchání ptactva, živočichů... Záslechneme i datla?
- Hra se slovy
 - Vymysli na každé písmeno slova DATEL jeden druh ptáka. (D – dudek, A – agapornis, T – tučňák, tetřev, E – emu, L – labuť) Děti mohou vyhledávat, můžeme použít jednodušší variantu a vymýšlet jakékoliv zvíře.
 - Nachystáme si názvy známých ptáků jako přesmyčku (Přeházíme písmena). Děti hádají názvy jednotlivých druhů.
 - Hledáme názvy ptáků mezi vyjmenovanými slovy. (sýkora, výr)
- Pomocí hry Story cubes můžeme vymýšlet další datlova dobrodružství.

Mgr. Michaela Musiolková

Metodika pro práci s knihou ve škole, třídě, čtenářském klubu...

- Pohybová aktivita: Opatříme si několik červených čepic, postačí i stužka či šátek a stejný počet dětských lopat a uspořádáme „datlí závody“. Klasická štafeta, kdy bude za úkol např. vyhloubit do písku díru, přičemž každý může zanořit do písku lopatu třikrát, poté ji odloží a běží předat červenou čepici dalšímu v družstvu. Vítězí družstvo, ve kterém se nejrychleji vystřídají všichni členové. (Můžeme samozřejmě vymyslet různé obměny této aktivity.)
- Pro ty, kteří nemají rádi soutěžení, můžeme venku vytvořit ve skupinkách různá hnízda, dutiny dle fantazie...

